

حسادت و پیامدهای آن در عرصه اجتماعی/ حسادت موجب شکست و عقب ماندگی می شود

یک استاد مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) گفت: در حسادت افراد بجای همکاری و کمک، به تضعیف و تخریب یکدیگر می پردازند و این موجب شکست و عقب ماندگی...

یک استاد مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) گفت: در حسادت افراد بجای همکاری و کمک، به تضعیف و تخریب یکدیگر می پردازند و این موجب شکست و عقب ماندگی در زندگی فردی و اجتماعی می شود، بیش از هرکسی خود شخص حسود است که در دنیا و آخرت در آتش حسادتش می سوزد.

دکتر محمد فنایی اشکوری، استاد مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) در مورد اینکه ریشه حسادت و چشم و هم چشمی در وجود انسان به کجا بر می گردد؟ به خبرنگار مهر گفت: حسادت و چشم هم چشمی دقیقا یک چیز نیستند. کسی که مرض حسادت دارد از موفقیت دیگران ناخرسند می شود و رنج می برد. البته این احساس بیشتر نسبت به کسانی است که فرد با آنها آشناست و نوعی قربابت دارد و با آنها احساس رقابت می کند؛ معمولا با او همجنس و هم صنف هستند و احساس می کند که رشد و موفقیت آنها موجب نوعی عقب ماندگی و شکست برای او حساب می شود. معمولا افراد با هم سن، هم بازی، همکلاس و همکارشان بیشتر احساس حسادت می کنند تا با دیگران که با او بیگانه هستند. انسان نسبت به گذشتگان یا آیندگان معمولا حسادت نمی کند، بلکه حسادت همیشه با معاصران است. به خصوص بین کسانی که در یک حرفه، یک موقعیت و یک رشته علمی هستند. متأسفانه حسادت در همه سطوح و حتی بین تحصیلکردگان عالی هم گاهی دیده می شود. افرادی که از کمالات بیشتری برخوردارند و موفقیت های بزرگتری را بدست می آورند متأسفانه بیشتر در معرض حسادت حسودان هستند. حسادت ریشه در خودخواهی و تنگ نظری و پلیدی نفس دارد. شخص دوست دارد که در همه امور از دیگران برتر باشد، از این رو برتری دیگران را بر نمی تابد. چشم هم چشمی معمولا در موردی گفته می شود که شخص می خواهد از دیگران عقب تر نباشد، نه اینکه لزوما خواستار زوال نعمت و موفقیت دیگران باشد.

وی در مورد اینکه عواقب حسادت و چشم و هم چشمی در سطح فردی و خانوادگی و اجتماعی چیست؟ اظهارداشت: حسادت در دل است، اما ممکن است آثارش بصورت های مختلف بروز کند. مثلا فرد حسود ممکن است بخواهد با تخریب و تهمت و غیبت و بدگویی و دیگر انواع ایذا و اذیت به شخص صدمه برساند و مانع موفقیت او شود. البته نخستین ضرر حسادت به خود شخص حسود برمی گردد. این مرض در واقع نوعی خودآزاری روحی است. کسی که چنین روحیه ای دارد آرامش را از خود می گیرد. پیشرفت افراد و جامعه در گرو همکاری افراد با یکدیگر است. همکاری وقتی است که خوشبینی و خیرخواهی و دیگر دوستی قوی باشد. اما حسادت با خیرخواهی و همکاری منافات دارد. در چنین وضعیتی کارشکنی و مانع تراشی جای همکاری و مساعدت را می گیرد. افراد بجای همکاری و کمک، به تضعیف و تخریب یکدیگر می پردازند و این موجب شکست و عقب ماندگی در زندگی فردی و اجتماعی می شود. واقعا درست گفته اند که "الحسود لا یسود" و "حسود هرگز نیاسود". در چشم هم چشمی، شخص خود را به زحمت و درد سر می اندازد و با رقابت ناسالم با دیگران که ممکن است شرایط و موقعیتشان با او تفاوت داشته باشد برای خود مشکل ایجاد می کند. مثلا ممکن است کسی نه نیاز ضروری به خریدن فلان کالای لوکس را داشته باشد و نه توان خرید آن را، اما چون می بیند فلانی آن را خریده است، با هر زحمتی شده سعی می کند آن وسیله را بخرد تا به گمان خود موقعیتش از موقعیت آن فلانی تنزل نکند.

این استاد فلسفه اسلامی در مورد اینکه قرآن و روایات چه نگاهی به حسادت و چشم و هم چشمی دارند؟ هم بیان کرد: از نظر قرآن و روایات حسادت و چشم هم چشمی یک رذیله و بیماری روحی است. از نظر عقل سلیم نیز همینطور است. دلیل این مطلب روشن است. برای اینکه این بیماری هم به خود شخص بیمار صدمه می زند و هم اگر منتهی به عمل نامناسبی شود به دیگران صدمه می زند و گناه محسوب می شود. بسیاری از کینه ها و اختلافات و دشمنی ها ریشه در حسادت دارند. معمولا حسادت به سعایت و بدگویی کشیده می شود. بسیاری از اوقات حسادت منتهی به غیبت و تهمت و تخریب و حتی قتل می شود. بعضی تخریب ها از قتل بدتر است. ترور شخصیت از ترور شخص به مراتب بدتر و جنایت بزرگتری است. کسی که دست به این گونه اعمال می زند نمی توان گفت به آخرت و حساب و صراط ایمان دارد، چرا که چنین گناهی حق الناس است و با صرف توبه هم رفع نمی شود. تهمت و تخریب از حق الناس مالی و جانی هم بدتر است. آنها را ممکن است کسی ببخشد، اما بخشش جرم عرضی و آبرویی بسیار بعید است. متأسفانه این گونه بد اخلاقی ها در ساحت های اجتماعی و سیاسی هم رایج است. باید توجه داشت که هم کسی که تخریب می کند و تهمت می زند و شایعه ای را جعل و منتشر می کند گناهکار است و هم آنها که گوش می دهند و می پذیرند و منتشر می کنند، با جاعل تهمت شریک جرم هستند. و اساسا آنها عامل انتشار می شوند. از این جهت است که از منظر اسلام هم غیبت کردن حرام است هم حضور در مجلس غیبت داشتن و گوش دادن آن حرام است. کسی که شایعه ای را می پذیرد و منتشر می کند در جنایت تهمت، شریک جاعل اصلی است و مسئول است و نمی تواند با نقل قول از دیگری خود را تبرئه کند و از دادگاه الهی و کیفر سخت آن فرار کند.

این استاد گروه فلسفه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) در مورد اینکه راهکارهای رهایی از حسادت و چشم و هم چشمی چیست. تصریح کرد: البته رهایی از چنگ بیماری های روحی بویژه اگر در در روح انسان راسخ شده باشند به این آسانی

ها نیست و معمولا در این شرایط این بیماری بیمار می کشد. اما در هر حال راه بازگشت و اصلاح باز است و کسانی که همت و اراده نیرومندی داشته باشند و توفیق هم رفیق آنها می باشد می توانند با مجاهده بر این مشکل فایق آیند. ایمان، تقوا، تفکر و اندیشیدن به عواقب زیانبار آنها می تواند انسان را در رهایی از این بیماری کمک کند. یک راهکار مهم برای رهایی از این سنخ رذایل پرورش حس محبت به دیگران است. محبت اکسیری است که ریشه خود خواهی و بدبینی و دیگرآزاری را می خشکاند. نظام تعلیم و تربیت از مهد کودک تا مقاطع عالی باید محبت به بندگان خدا را در دل های افراد نهادینه کند. توجه به اهمیت حق الناس و آثار تخریبی دنیوی حسادت و اعمال حسادت آمیز و همینطور عواقب اخروی آن می تواند در رهایی انسان از این رذیلت کمک کند. ما می دانیم که از حکومت خداوند و دادگاه الهی نمی توان گریخت. باید درباره آن روزی فکر کرد که خطاب می آید: «وَقَفَّوهُمْ إِيَّاهُمْ مَسْئُولُونَ» (الصافات/24).

این استاد دانشگاه در مورد اینکه حسادت در فضای سیاسی چه آثاری می تواند داشته باشد؟ هم یادآور شد: حسادت در فضای سیاسی همان آثار یاد شده را در گستره ای به مراتب وسیع تر و با آثار تخریبی به مراتب زیانبارتر و در سطح ملی در پی دارد و ممکن است منافع و مصالح کشور را به خطر اندازد و به وحدت و همبستگی ملی آسیب برساند. بسیاری از کسانی که در طول تاریخ منزوی، زندانی، محکوم و حتی کشته شده اند قربانی آتش حسادت حسودان بودند. گاهی حتی حسادت باعث تحریف تاریخ می شود. اما بیش از هرکسی خود شخص حسود است که در دنیا و آخرت در آتش حسادتش می سوزد.